

Beschermd stadsgezicht Zuilen-Elinkwijk

Datum in procedure: 23-09-2005

Datum aanwijzing: 04-12-2013

Errata:

Toelichting bij het besluit tot aanwijzing
van het beschermd stadsgezicht Zuilen-Elinkwijk
gemeente Utrecht (Utrecht)
ex artikel 35 Monumentenwet 1988

Utrecht, Zuilen-Elinkwijk

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en de minister van Infrastructuur en Milieu zijn bevoegd om gezamenlijk beschermde stads- en dorpsgezichten aan te wijzen. Het rechtsgevolg van de aanwijzing is dat de gemeenteraad ter bescherming van een stads- of dorpsgezicht een bestemmingsplan, als bedoeld in de Wet ruimtelijke ordening, vast moet stellen. In die zin kan de aanwijzing tevens een stimulans betekenen voor een te voeren ruimtelijk kwaliteitsbeleid.

In totaal zijn er in Nederland meer dan 400 beschermde stads- en dorpsgezichten met een geschiedenis die teruggaat tot vóór het jaar 1850. In het kader van het Monumenten Inventarisatie Project is ook de stedenbouw uit de periode 1850-1940 landelijk geïnventariseerd. Het besluit tot aanwijzing van Zuilen-Elinkwijk in de gemeente Utrecht als beschermd stadsgezicht vloeit voort uit deze inventarisatie.

Inleiding

Het beschermd gezicht Zuilen-Elinkwijk omvat het aan het begin van de 20e eeuw gebouwde fabrieksdorp Elinkwijk en het vergelijkbare fabriekswijkje rondom De Lessepsstraat. Gezien de onlosmakelijke historische, functionele en ruimtelijke verbondenheid van de beide woningbouwcomplexen worden ze als één gezicht voorgesteld.

Ontstaan en ontwikkeling *(kaart 2 tot en met 6)*

Elinkwijk en de buurt rondom De Lessepsstraat zijn gebouwd op nog onbebouwd gebied op de toenmalige grens van Utrecht en Zuilen en liggen in het stroomgebied van de Vecht, die hier onbedijkt door het gebied stroomde tot in de Middeleeuwen. Op de hier gevormde stroomrug van de rivier lagen op hoger gelegen gedeelten al vroeg nederzettingen, zoals bijvoorbeeld Suescon/Swesen ofwel Zuilen. De Daalsedijk en het tracé van de dijk zoals nu nog te herkennen in de Oude-, 1e en 2e Daalsedijk en de Daalseweg wordt gezien als de oude ontginningsdijk, behorende bij de Middeleeuwse ontginning van het gebied. Systematische ontginning van het gebied vindt plaats vanaf de 12e eeuw. Het bochtige verloop van de Vecht heeft mede de grens tussen Utrecht en Zuilen bepaald. De beide wijkjes liggen op het (voormalige) Zuilense grondgebied.

Afgezien van de bewonerskernen op de hoger gelegen gedeelten - waartoe ook de versterkte huizen en kastelen zoals kasteel Zuilen behoren - is het gebied tot ver in de 20^e eeuw voornamelijk in gebruik als hoveniersgrond en landbouwgebied. In 1812 werd op last van Napoleon de kaarsrechte Amsterdamsestraatweg dwars door het gebied aangelegd (in 1817 gereed) als onderdeel van de Rijksweg 1^e klasse van Parijs naar Amsterdam. In 1843 werd de spoorlijn Utrecht-Amsterdam aangelegd, die parallel liep met de Amsterdamsestraatweg. In 1892 werd het Merwedekanaal geopend, dat aan de westzijde langs Utrecht liep en ter hoogte van de grens Zuilen-Utrecht een stukje parallel aan de Amsterdamsestraatweg liep en vervolgens de spoorlijn Utrecht-Amsterdam kruiste.

Vanuit de stad Utrecht kwam in dit gebied vanaf circa 1860 langzaam maar zeker bebouwing tot stand, die voornamelijk bestond uit bedenkelijke speculatiebouw, gelegen in smalle straten tussen

de Amsterdamsestraatweg en Daalsedijk. In Zuilen groeide de oude bewoningskern bij het kasteel Zuilen uit tot een bescheiden dorpje.

Elinkwijk en De Lessepsstraat

Met het Merwedekanaal en de inmiddels verdubbelde spoorlijnen was hier aan het begin van de 20^e eeuw een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor grootschalige industrie ontstaan. Zowel de Nederlandse Fabriek voor Werktuigen en Spoorwegmaterieel (Werkspoor) als de De Muinck-Keyzer staalfabriek (DEMKA) verhuisden vanuit andere delen van Nederland naar dit gebied in de gemeente Zuilen.

De vestiging van beide takken van industrie was niet toevallig, aangezien Werkspoor voor een deel van zijn materiaal gebruikmaakte van de diensten van de DEMKA. Het was op instigatie van Werkspoor dat het Groningse DEMKA (Hoogezand Sappermeer) - op zoek naar een meer centrale locatie in het land - zich in de buurt vestigde. Werkspoor vestigde zijn fabriek tussen de spoorlijnen Utrecht-Amsterdam en Utrecht-Rotterdam, bij de Daalsedijk en de DEMKA vestigde zich aan het Merwedekanaal ter hoogte van de gemeentegrens van Utrecht en Zuilen. De geschoolde arbeiders verhuisden mee, respectievelijk uit Groningen (DEMKA) en Amsterdam (Werkspoor), maar voor hen werd geen huisvesting geregeld door de gemeente Zuilen.

De fabrieksdirectie van Werkspoor initieerde een eigen woningbouwplan, alleen voor de geschoolde arbeiders. De gemeente Utrecht had wel interesse in de huisvesting van de niet - of lager geschoolde arbeiders. Deze bemoeienis van Utrecht was mede ingegeven door de verwachting van een toekomstige grenswijzi-

ging. De fabrieksdirectie van Werkspoor kocht tegen een lage prijs van de familie Elink Schuurman een stuk grond aan, richtte de (ongesubsidieerde) N.V. Woningbouwvereniging Elinkwijk op en bouwde hier een woonwijk geïnspireerd op de Engelse tuinstad met 'ruime woningen met flinke tuin voor het kweken van groente'. De ongeschoolde (of lager geschoolde) arbeiders richtten met behulp van de gemeente Utrecht de woningbouwvereniging Zuilen op. Utrecht kocht een bouwterrein tegenover Elinkwijk en gaf het in erfpacht uit aan de woningbouwvereniging en bemiddelde bij het verkrijgen van een rijksvoorschot. De woningbouwvereniging huurde de architect P.J. Hamers in. Hij bouwde binnen een orthogonaal stedenbouwkundig plan (de opzet was gemaakt door de gemeente Utrecht) eveneens een tuindorpje.

Het stedenbouwkundige plan van Elinkwijk uit 1915 is van de architect Karel Muller, hij is tevens de architect van alle woningen uit de eerste fase (1915-1917). De groenaanleg is van de Utrechtse plantsoenmeester J.J. Denier van der Gon. De bouw van de woningen is in 1917 gestopt vanwege financiële problemen van de aannemer en in de periode 1922-1925 is binnen de reeds wel aangelegde stedenbouwkundige opzet verder gebouwd, nu met woningen van de architect Posthumus Meyjes. Het tuindorpje van woningbouwvereniging Zuilen met de woningen naar ontwerp van P.J. Hamers dateert uit de periode 1913-1917.

Beide woonwijken lagen aanvankelijk geheel buiten de bebouwing, zowel van Utrecht als van Zuilen. In de loop van de volgende decennia groeide de bebouwing van Zuilen en Utrecht naar elkaar toe. Het uit 1920 daterende stedenbouwkundige plan van H.P. Berlage en N. Holsboer voorzag aan de noordwestzijde

op grondgebied van Utrecht en Zuilen in een langgerekte verkeersstructuur met bebouwing. Deze stedenbouwkundig zeer bepalende as kwam aan de noordzijde van het tuindorpje rond De Lessepsstraat te liggen. De omliggende bebouwing (voornamelijk complexen van diverse woningbouwverenigingen) werd grotendeels ruimtelijk gerelateerd aan deze as. In 1954 werd dit deel van Zuilen aan Utrecht toegewezen. In dezelfde periode is het Merwedekanaal bij Utrecht aangetakt op het Amsterdam-Rijnkanaal en is dit deel van het oude Merwedekanaal verbreed en vernoemd in Amsterdam-Rijnkanaal.

In de jaren zeventig en tachtig van de 20^e eeuw zijn zowel Werkspoor als DEMKA gesloten. De woningen van Elinkwijk zijn sinds enige tijd particulier eigendom. Sindsdien is er een verschuiving opgetreden naar steeds meer bewoners, die geen enkele relatie hebben met de vroegere fabriek. De woningen rondom De Lessepsstraat behoren tot de woningbouwvereniging Zuilen, deze is diverse malen gefuseerd en maakt tegenwoordig deel uit van de woningbouwcorporatie MITROS. De verbondenheid tussen bewoners en metaalindustrie is reeds langs verleden tijd, hoewel veel oudere bewoners nog een arbeidsverleden hebben bij DEMKA of Werkspoor.

Huidig ruimtelijk karakter (kaart 1 en 7)

Elinkwijk

De wijk is op drie plaatsen ontsloten vanaf de Amsterdamsestraatweg (Bessemerlaan, Wattlaan en Dieselweg). De Bessemerlaan functioneert als rug én als hoofdontsluiting van de wijk, met halverwege (in de bocht) een verbreding in de vorm van een plein. Het gehele stratenpatroon wordt gekarakteriseerd door gebogen straten met (alleen) T-kruisingen en versprongen aansluitingen. Midden in de wijk is een tweede centraal pleintje, het Werkspoorplein. De meeste wegen zijn noord-zuidgeoriënteerd en de huizen zijn zo gesitueerd, dat de woonkamer aan de zonzijde ligt. De breedte van de hoofdwegen is 12 meter, van de andere wegen 10 meter. Twee vrijstaande en schuin op de Amsterdamsestraatweg geplaatste woningen aan de Bessemerlaan vormen de introductie van de wijk.

De bebouwing bestaat uit eengezinswoningen, waarvan de meeste in kleine reeksen zijn opgenomen. Daarnaast zijn er heren der losstaande (dubbele) panden, die bedoeld waren voor opzichters en werknemers met vergelijkbare hogere functies. Er is geen sprake van gesloten bouwblokken, ook bij grotere reeksen woningen zijn de hoeken van de bebouwing opengelaten, zodat er doorzicht is op de binnenterreinen. De hoekhuizen hebben allemaal een tuin rondom, de overige huizenblokken hebben overwegend voortuinen; alleen op die plaatsen waar het architectonisch wenselijk was of de straten te smal waren, is de voortuin vervallen. Ze hebben alle achtertuinten. De huizen hebben over het algemeen één tot twee bouwlagen met een pannendak evenwijdig aan de straat. Per reeks woningen zijn er afsluitende, hogere panden met een kap loodrecht op de straat. De woningen hebben een diepe achtertuin en een aan de woning gebouwde keuken met pannendak.

De architectuur van fase 1 (1915-1917) heeft de meest karakteristieke stijlkenmerken, zoals met hout beklede geveltoppen, gepleisterde en of witgeschilderde geveldelen, in- en uitzwenkende topgevels, brede overstekken en detaillering zoals vensterluiken. Met name enkele vrijstaande panden hebben een zeer karakteristieke architectuur. Wattlaan 7, 8 bijvoorbeeld is een geheel gepleisterd, vrijstaand pand met tuitgevels en aan de zijde van de Wattlaan zijn de erkers uitgebouwd tot een dubbele klokgevel.

Over het algemeen is er sprake van zadeldaken, gedekt met Oudhollandse pannen (rood of gesmoord), Tuiles du Nord of kruispannen. De gevels zijn opgetrokken in baksteen, sommige gevels zijn deels gestuukt, witgeschilderd of met hout bekleed. De woningen aan de noordwand van de tot plein verbrede Bessemerlaan hebben een accent in de vorm van een tot tuitgevel opgetrokken poortwoning, waarbij de poort toegang geeft tot een achterterrein en voorheen tot een wandelpad naar de fabriek. Het rijtje winkelwoonhuizen aan de Amsterdamsestraatweg heeft een gezamenlijke mansarde-schildkap met aankapping.

De bebouwing uit de tweede fase (1922-1925) is soberder en meer uniform van uitvoering. De reeksen bestaan veelal uit woningen van één bouwlaag met kap evenwijdig aan de straat en koppanden met kap loodrecht op de straat. De gebruikte materialen zijn hier voornamelijk baksteen, hout en rode Oudhollandse pannen.

In afwijking van het oorspronkelijke plan zijn de winkels geconcentreerd aan de Amsterdamsestraatweg in plaats van aan het Werkspoorplein. Het oorspronkelijk geplande verenigingsgebouw aan het centrale plein is niet gerealiseerd. De woonhuizen

Amsterdamsestraatweg 544 tot en met 586 behoren niet tot het oorspronkelijke plan Elinkwijk, maar zijn latere invullingen. Het gezondheidscentrum Amsterdamsestraatweg 544 heeft wel een beeldbepalende architectuur en is als functie wel bewust (later) aan het gebied toegevoegd. Aan de Dieselweg werd een badhuis gebouwd, aan het Werkspoorplein een tijdelijke leeszaal, die later is vervangen door een openbare leeszaal aan de Amsterdamsestraatweg 540.

Op de hoek Siemensstraat-Wattlaan is in de gevel van een dubbelpand in tegels de datering “anno 1917” aangebracht. Aan het Werkspoorplein staat een herdenkingsmonument in een klein plantsoentje, opgericht in 1927 bij voltooiing van de wijk.

Elinkwijk heeft geen wijzigingen in het stedenbouwkundig patroon ondergaan. Wel is de openbare ruimte gewijzigd door de herinrichting ten behoeve van het verkeer: parkeerplaatsen, drempels en een rotonde. Hiervoor zijn de stoepen ingekort en de (oorspronkelijke) boombeplanting grotendeels gekapt. De wijzigingen in de panden hebben zich met name voorgedaan, nadat de band met de fabriek was verbroken en de huizen particulier eigendom werden. De meeste wijzigingen betreffen de ramen (type en indeling gewijzigd, luiken verdwenen), deuren en dakkapellen. Ook zijn er op meerdere plaatsen aanbouwen bij de achtergevels en in de achtertuinen verschenen of is het achterdakvlak opgetrokken. In een deel van de wijk is de achterkant dan ook niet meer gaaf, maar in sommige straten zijn de achtergevels met de originele uitbouw en de tuinen nog herkenbaar aanwezig. De uniformiteit in tuinafscheidingen is niet meer aanwezig. Ook de winkelpuien van het blok woonwinkelhuisen aan de Amsterdamsestraatweg zijn sterk gewijzigd.

De Lessepsstraat en omgeving

Het wijkje is gebouwd op enkele rechthoekige stukken weiland, gescheiden door (nu gedempte) sloten, aansluitend op de Amsterdamsestraatweg aan de zuidzijde en de toenmalige Daalsedijk (-weg) aan de noordzijde. Het rechthoekige stratenplan volgt de typerende rechte verkaveling, vermoedelijk is een enkele rechte sloot gedempt in verband met de aanleg van de straten. Dit deel van de Daalsedijk (-weg) is nu verdwenen onder de aanleg van de Burgemeester Van Tuylkade en Burgemeester Norbruislaan en bebouwing.

Het rechthoekige stratenplan bestaat uit drie straten in de lengte (Marconistraat, De Lessepsstraat, de Westinghousestraat), 2 dwarsstraten (de Galvanistraat, de Swammerdamstraat) en 1 dwarsverbinding (de Franklinstraat). De bebouwing is symmetrisch opgezet rond de De Lessepsstraat. De Lessepsstraat fungeert als hoofdontsluitingsweg van de buurt, mede herkenbaar in het bredere profiel – aanvankelijk ingericht met een groene middenberm met kastanjes - en vanwege de ligging (destijds) recht tegenover de ontsluiting van het DEMKA-terrein. De twee andere lengtestraten (Marconi- en Westinghousestraat) hebben een verbreedde uitmonding op de Amsterdamsestraatweg, zodat alle drie de straten fungeren als uitnodigende entrees tot de wijk.

De bouwblokken zijn niet gesloten, de korte en langere reeksen woningen zijn los ten opzichte van elkaar geplaatst in een rechthoekige verkaveling. Daardoor ontstaat overal doorzicht op de achterterreinen. Hier en daar verbinden tuinmuren de bouwblokken onderling. Door binnen de rij woningen de begin- en de eindwoning door te trekken tot aan de straat en de tussenliggende rij woningen meer naar achteren te plaatsen met een be-

sloten strook voortuinen, creëerde Hamers een gevarieerd straatbeeld. Tevens steken de bouwblokken van de noord-zuidstraten op de kruising met de oost-weststraten iets naar voren. Het geheel werd al in de bouwtijd geprezen als een geslaagde oplossing voor de eentonige verkaveling. De bebouwing bestaat uit 368 woningen, waaronder zeven hoekwinkels, gelegen aan de De Lessepsstraat. De meeste woningen hebben (kleine) voortuinen en alle een (diepe) achtertuin. De achtertuinen hebben stenen bergplaatsen met pannen zadeldaken op de erf-scheiding. Op diverse plaatsen was de verbindende tuinmuur aan de straatzijde halverwege tot een zitbank gemetseld.

Er zijn drie typen eengezinswoningen, die sterk op elkaar lijken. De woningen zijn symmetrisch geschakeld. De huizen hebben per reeks één bouwlaag onder een gezamenlijke langskap met op regelmatige afstand een topgevel. Tegen de achtergevel zijn uitgebouwde keukens geplaatst, enkele reeksen hebben een achtergevel opgetrokken tot twee bouwlagen. De materialen zijn traditioneel: bakstenen gevels, houten vensters en deuren en zadeldaken met rode en gesmoorde Oud-Hollandse pannen. De hoekwinkels zijn L-vormig van opzet en hebben één bouwlaag met snijdende zadeldaken met in de hoek een houten portaal. Er is één afwijkende, eenvoudige winkel (Franklinstraat). In de gevels zijn hier en daar bakstenen decoraties verwerkt.

In de zijgevels van panden in de straten die uitkomen op de Amsterdamsestraatweg zijn meerdere gedenkstenen aangebracht, zowel van het bestuur van de woningbouwvereniging, de naam van de architect en met motto's als "Hulde aan hare majesteit de Zon" en "Denkt aler gij doende zijt en doende denkt dan nog". Het groen in de wijk bestond aanvankelijk uit de brede midden-

berm met kastanjabomen in de De Lessepsstraat, het groen van de tuinen en de straatbomen.

De Lessepsstraat e.o. heeft geen wijziging in de stedenbouwkundige opzet ondergaan, met uitzondering van de situering aan de noordzijde, waar de woningen destijds direct aan de doorgaande Daalsedijk (-weg) gelegen waren. Wel is de openbare ruimte gewijzigd door de herinrichting ten behoeve van het verkeer: de openbare groenstroken in het profiel van De Lessepsstraat zijn verdwenen en de straten zijn ingericht met parkeerplaatsen en verkeersdrempels. Ook zijn meerdere voortuinen bestraat. De toegevoegde elementen in de openbare ruimte als de zitbanken zijn 'dicht'gezet (hoewel nog wel herkenbaar). De wijzigingen in de panden hebben zich voorgedaan in de voorgevel: de (tuin) deuren met zijlichten zijn gewijzigd in rechthoekige vensters. De achtergevels zijn eveneens gewijzigd door diverse aan- en uitbouwen. De vensters zelf hebben een andere indeling gekregen. In 2007-2009 zijn de woningen gerenoveerd en is de buitenruimte opnieuw ingericht. Het historisch beeld heeft daarbij als inspiratie gediend. Zo is in de dakkappen een roedeverdeling aangebracht, wel zijn de dakpannen vernieuwd. Bij het overgrote deel van de woningen is een nieuw tuinhek geplaatst, om het uniforme beeld weer te versterken. In de straten zijn – op de berken in de Marconistraat en de linden in de De Lessepsstraat na – nieuwe bomen en nieuwe lantaarns geplaatst. Het asfalt van het wegdek is overal – met uitzondering van de De Lessepsstraat – vervangen door gebakken klinkers. In 2012 nam eigenaar Mitros het besluit de woningen te gaan uitpanden (verkopen). Momenteel (2013) is dat besluit nog niet geëffectueerd.

Nadere typering van te beschermen waarden

Het beschermd gezicht Zuilen-Elinkwijk is van algemeen belang vanwege de cultuurhistorische, stedenbouwkundige en architectonische waarden.

Het volgende kan worden genoemd:

- de kenmerkende tuinstadgedachte die gestalte krijgt in het stedenbouwkundige plan van Karel Muller voor Elinkwijk met de Bessemerlaan als ruggengraat, de verruiming tot plein met de poort naar het vroegere fabrieksterrein, de gebogen straten, de T-kruisingen en versprongen aansluitingen, de open bouwblokken en de voor- en achtertuinten en de – spaarzaam – nog aanwezige groene tuinafscheidingen;
- de kenmerkende tuinstadgedachte die rondom de Lessepsstraat gestalte krijgt in de ruime, orthogonale opzet van de wijk met de open bouwblokken, het gevarieerde straatbeeld door de verspringende rooilijn van de gevels met de voortuinstrook en het groen in de vorm van voortuinen en zichtbare achtertuinten.;
- de kenmerkende tuinstadsarchitectuur van Elinkwijk, met name in het eerste (1917-1921) deel met de referenties aan landelijke Engelse en Duitse architectuur, ook aan de Amsterdamsestraatweg;
- de eenvoudige, maar zorgvuldig uitgevoerde uniforme architectuur rondom De Lessepsstraat met extra aandacht voor de hoekwinkels met hun houten portaal;
- de relatieve gaafheid van beide wijken in opzet en architectuur; met name de De Lessepsbuurt heeft een nog gaaf aanwezig uniform architectuurbeeld.

- de verbondenheid met de begin 20^e-eeuwse industrialisatie – met name de nationale metaalindustrie – zoals nu nog naar voren komt in de ligging langs kanaal en spoorweg, maar ook in de naamgeving van de straten.
- de in het kader van de geschiedenis van de volkshuisvesting exemplarische en voor die tijd moderne arbeiderswoningen uit het begin van de 20^e eeuw;
- de in het gebied aanwezige oude rivierlopen en bewoningssporen van ver voor de 19^e eeuw als zeer waardevolle archeologische en bouwhistorische waarden.

Begrenzing

Het gezicht Zuilen-Elinkwijk omvat de tussen 1917 en 1925 gebouwde arbeiderswijkjes globaal gelegen tussen het Amsterdam-Rijnkanaal en de Burgemeester Van Tuylkade en met centraal tussen de beide wijkjes in gelegen de Amsterdamsestraatweg. Het gezicht wordt begrensd door het spoor Utrecht-Amsterdam, aan de oostzijde door de achterperceelsgrenzen van de Bessemerlaan, Amsterdamsestraatweg, de achterperceelsgrenzen van de Marconistraat, Edisonstraat, de achterperceelsgrenzen van de Westinghousestraat en Muyskenweg.

De exacte begrenzing is aangegeven op de bijgevoegde begrenziingskaart, MSP/20/02.

Waardering

Het beschermd gezicht Zuilen-Elinkwijk is van algemeen belang vanwege de bijzondere stedenbouwkundige opzet, die sterk verwijst naar de idealen van de Engelse tuinstad, zoals dit met name zichtbaar is in de stedenbouwkundige opzet, in de open opzet van de bouwblokken, de hoeveelheid (particulier) groen en de architectuur van de woningen. Voorts is het van algemeen belang vanwege de directe verbondenheid met de vroeg 20^e-eeuwse metaalindustrie van nationale bedrijven als Werkspoor en DEMKA.

Rechtsgevolg van de aanwijzing

Ter effectuering van de aanwijzing van een beschermd stads- of dorpsgezicht moet ingevolge artikel 36 van de Monumentenwet 1988 een bestemmingsplan worden opgesteld. De toelichting op de aanwijzing kan daarbij voor wat het beschermingsbelang betreft als uitgangspunt dienen. Doel van de aanwijzing is de karakteristieke, met de historische ontwikkeling samenhangende structuur en ruimtelijke kwaliteit van het gebied te onderkennen als zwaarwegend belang bij de toekomstige ontwikkelingen binnen het gebied. De aanwijzing beoogt op die wijze een basis te bieden voor een ruimtelijke ontwikkeling die inspeelt op de aanwezige kwaliteiten, daarvan gebruikmaakt en daarop voortbouwt.

In het aanwijzingsbesluit is bepaald in welke mate de vigerende bestemmingsplannen aan het beschermingsvereiste voldoen.

Bronnen

Literatuur

- M.G. de Boer, *Honderd jaar machine-industrie op Oostenburg Amsterdam; gedenkboek werkspoor 1827-1927*, Amsterdam 1927.
- H.J. Korthals Altes, *Tuinesteden; tussen utopie en realiteit*, Bussum 2004.
- K. Muller, in: BONAS-serienummer, Nederlands Architectuur Instituut.
- M.Steenhuis, *De Lessepsbuurt, een beeld vol harmonische afwisseling*, uitgave gemeente Utrecht 2006.

Kaarten

- Waarderingskaart, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, 2013.
- Zuilen, 17^e eeuw. Bron kaart 2, 3, 6 en 7: Gemeente Utrecht.
- Utrecht, 1865.
- Zuilen-Elinkwijk, 1892. Bonnekaartnummer 445, verkend in 1887, herzien in 1892, schaal 1:25.000.
- Zuilen-Elinkwijk, omstreeks 1922. Bonnekaartnummer 445, verkend in 1872, herzien in 1900; ged. herzien tot 1922. Uitgave 1922, schaal 1:25.000.
- Demka en Elinkwijk, 1918.
- Luchtfoto: Zuilen-Elinkwijk.

Bijlage

1. Waarderingskaart.
2. Zuilen, 17^e eeuw.
3. Utrecht, 1865.
4. Zuilen-Elinkwijk, 1892.
5. Zuilen-Elinkwijk, omstreeks 1922.
6. Demka en Elinkwijk, 1918.
7. Luchtfoto: Zuilen-Elinkwijk

Colofon

Uitgave

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort 2013

Onderzoek en tekst

Gemeente Utrecht, afdeling Erfgoed, drs. B. van Santen en drs. M. Steenhuis

Kaartmateriaal

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, drs. B.A.R.T. Broex

Foto omslag

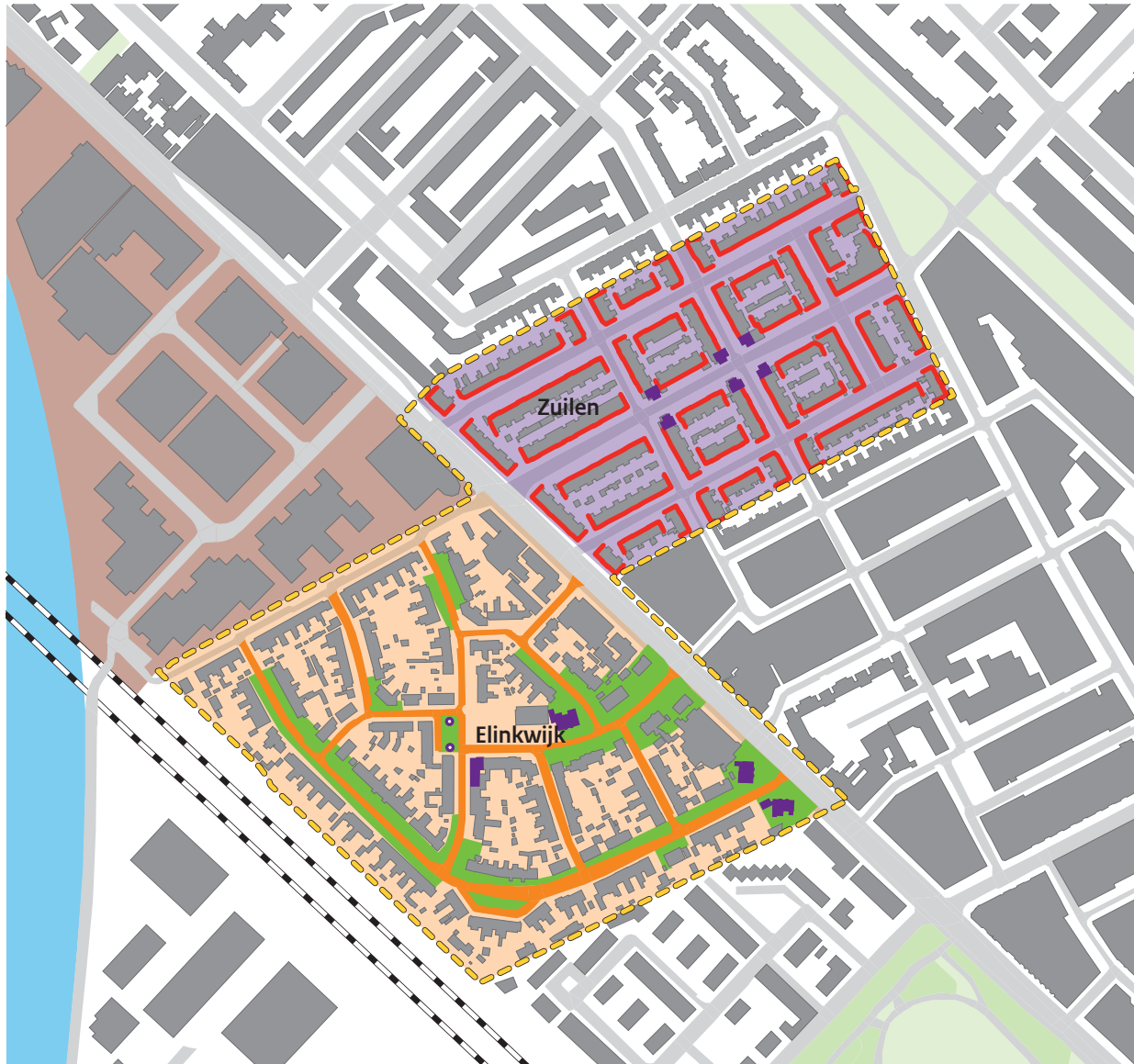
Gemeente Utrecht

Redactie

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, drs. E.B. Manuel

Productie

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort/Drukkerij Zalsman bv, Zwolle.

Waarderingskaart Zuilen-Elinkwijk

Legenda

ruimtelijke karakteristiek

- begrenzing beschermd stadsgezicht
- wijken beschermd stadsgezicht
- bijzondere bebouwing
- beeldbepalende gevelwand
- stratenpatroon met groene zoom
- gedenksteen Elinkwijk
- voormalig DEMKA-terrein

topografie

- bebouwing
- park, weide
- bos, bomen
- waterloop
- weg, pad
- spoorweg

© RCE, e-KS/BB
28 oktober 2013

Topografie © Topografische
Dienst Kadaster,
Apeldoorn 2010

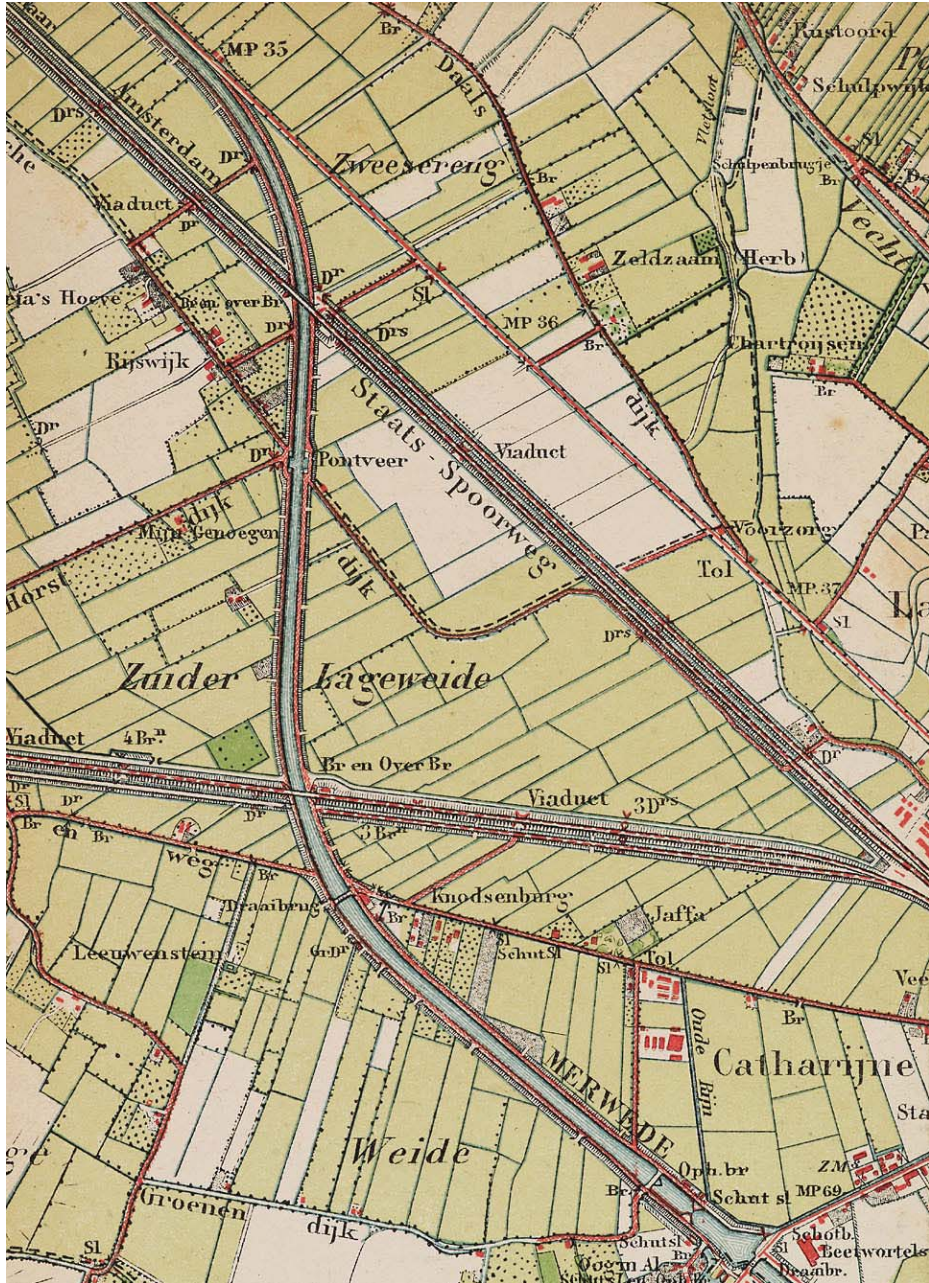

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

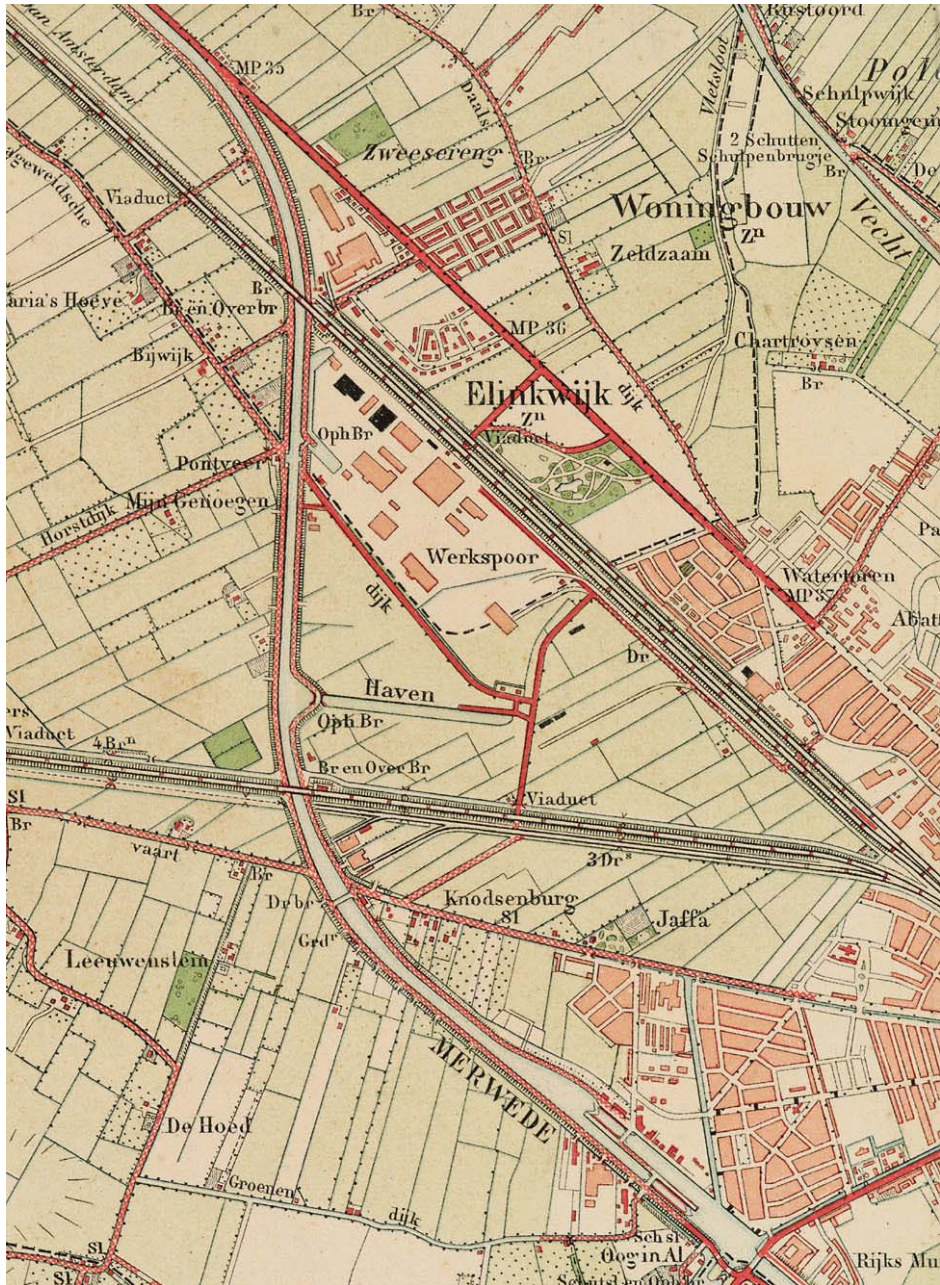

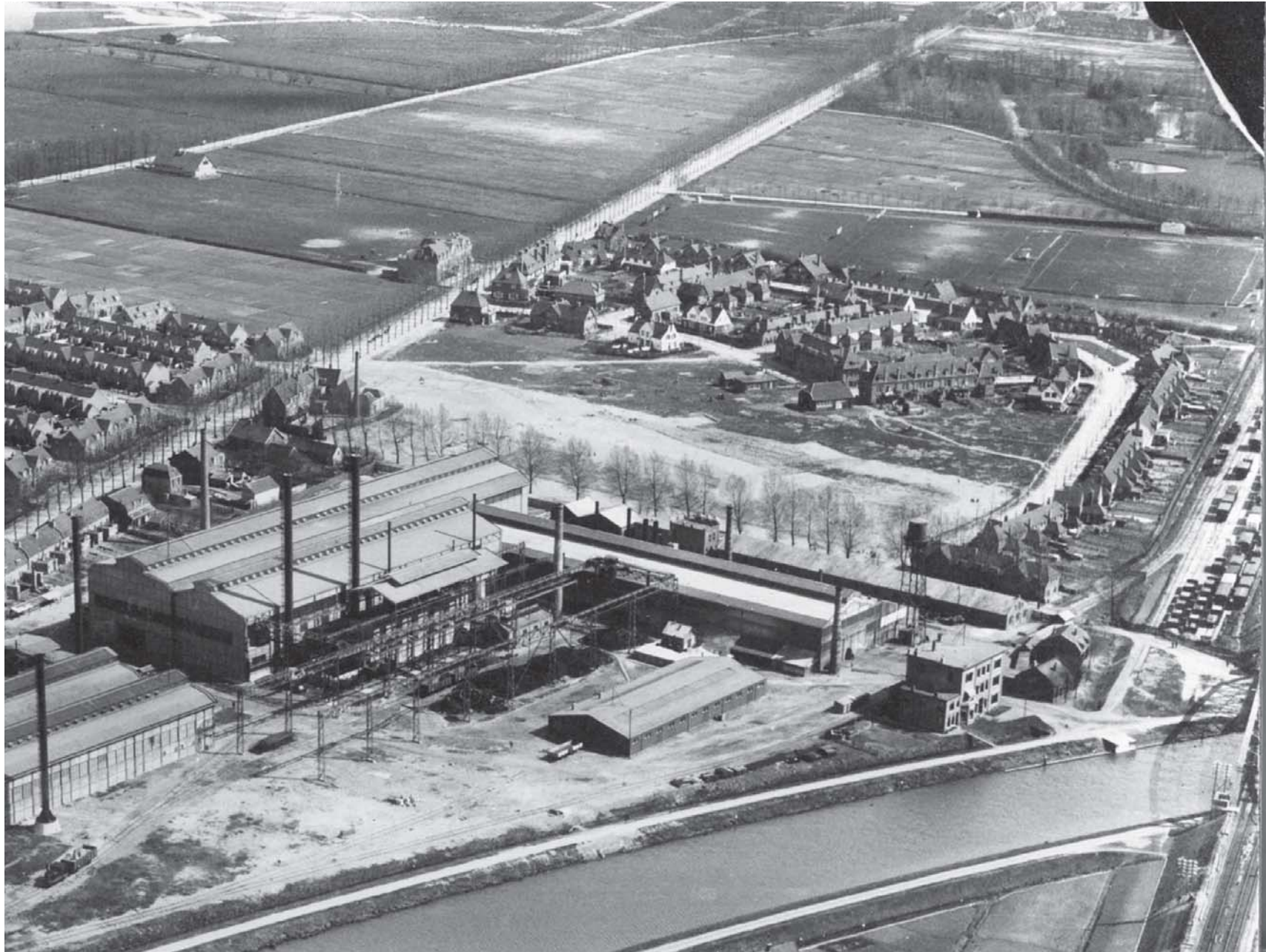

Kaart 4 Zuilen-Elinkwijk, 1892.

Kaart 5 Zuilen-Elinkwijk, omstreeks 1922.

Kaart 6 Demka en Elinkwijk, 1918.

Kaart 7

Luchtfoto: Zuilen-Elinkwijk.